

ληθῆ περὶ τούτου καὶ δὲν διστάζομεν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἐμπνεομένη ὑπὸ ἀμερολήπτων καὶ σπουδαίων λόγων θέλει ἀποφανθῇ ὥσπερ ὑπαγορεύει τὸ καθῆκον καὶ ἡ δικαιοσύνη.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ

ΕΠΙΛΑΜΙΝΩΝΔΑΝ ΔΕΛΗΓΙΩΡΓΗΝ

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΝ

Ἀπευθυνόμενος πρὸς Ὑμᾶς, δὲν ἐννοῶ νὰ καθυποβάλω τὰς ἀδυνάτους σκέψεις μου πρὸς τὸν Πρωθυπουργόν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄνδρα εἰδήμονα, καὶ δυνάμενον νὰ ἐκτιμῇ τὴν ὠφέλειαν τῆς προτεινομένης ὑποθέσεως, πολὺ μᾶλλον προικισθέντα ὑπὸ τῆς φύσεως δι' οὐ κοινῆς ἀναπτύξεως, ἐνὸς τῶν εὐγενεστέρων ὁργάνων, ὅπερ γεννᾷ τὸν λόγον, μέσου πανισχύρου, μεταδοτικοῦ, καὶ πειστικοῦ. Ἡ φυσικὴ ἱστορία ἐξετάζουσα καὶ ἀναλύουσα τὰ διὰφορα καὶ πολυπληθῆ φαινόμενα τοῦ κόσμου, παρατηροῦσα ὑπὸ γενικῆν ἔποψιν, ὅτι οὐδὲν περιττὸν φαινόμενον ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ πάντα ὑπὸ τῆς πλαστικῆς δυνάμεως, ἐπλάσθησαν, ἐπὶ σκοπῷ ὀρισμένῳ, πολὺ μᾶλλον ὅταν φαινόμενόν τι δρᾷται τελειοποιούμενον, μ' ἐνθαρρύνει, νὰ πεισθῶ βεβαίως καὶ ἀλανθᾶστως ὅτι ἐνῷ σεῖς εἴσθε οὕτω προικισμένος, καὶ οἱ περίεξ ὕμῶν θὰ εἶναι εἰς τοιαύτην ἀνάπτυξιν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν, ὥστε ν' ἀντιληφθῶσι παντὸς καλοῦ, ἵνα σκοπίμως ἐνεργήσῃτε ἐπ' αὐτῶν.

Ἡ προτεινομένη ὑπόθεσις, ἥς ἔχω πεποιθήσιν ὅτι θέλετε εὐαρεστηθῇ ν' ἀναλάβητε τὴν ὑπεράσπισιν, εἶναι ἡ χρησιμοποίησις τῶν ἱαματικῶν ὑδάτων τῆς Κυλλήνης, προτίθεμαι δὲ νὰ σᾶς ἀποδείξω ὅτι αὕτη εἶναι ἐπιστημονικῶς φιλανθρωπικωτάτη καὶ πολιτικῶς ἐθνικωτάτη

Πρῶτον εἶναι *φιλανθρωπικωτάτη*. Πρὶν εἰσελθῶ εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ἀναλύσεως τῶν ἐν λόγῳ ἱαματικῶν ὑδάτων, τῶν παθολογικῶν ἀλλοιώσεων, εἰς ἃς ὑπόκεινται συνηθέστερον οἱ ἄνθρωποι τῶν κλιμάτων μας, καὶ ἂν τὰ ὕδατα ταῦτα ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τῶν ἐν λόγῳ ἀλλοιώσεων, δέον καὶ πάλιν νὰ ἐπανεέλθω, εἰς τὸ ὅτι ἡ ἀλάνθαστος δημιουργία, οὐδὲν ἀσκόπως καὶ περιττῶς ἐποίησεν, ἀλλ' ὥς ὁ θεὸς Πλάτων ἀναφέρει εἰς τὸν Φαῖδωνα, ὅτι τῶν φυλάκων τοῦ δεσμοτηρίου λυσάντων τὰς ἀλύσεις τοῦ Σωκράτους, ἐκεῖ εἰς τὸ μέρος τοῦ σώματος ὅπου ἐπέεζον αὐτὸν αἱ ἀλύσεις, οὗτος ἡσθάνθη ἡδονὴν καὶ εὐχαρίστησιν ἐκ τῆς μεταβολῆς δὲ ταύτης ὀρμώμενος, εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς του, «ὅτι ὁ θεὸς εὐηρεστήθη νὰ διατάξῃ ὅπως τὸ καλὸν καὶ τὸ κακὸν προέρχωνται ἐκ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς κορυφῆς, καὶ τὸ ἐν εἶναι συνέπεια τοῦ ἄλλου, ὅπως οὕτω κάλλιον γνῶσιν ἔχωμεν ἀμφοτέρων» τοιοῦτον τι διαγιγνώσκεται ἐπὶ τῆς παρουσίας ὑποθέσεως.

Τὰ ὕδατα τῆς Κυλλήνης ἐξεταζόμενα ἐπὶ τόπου διὰ τοῦ ἀπλοῦ ὀφθαλμοῦ, τῆς ὁσμῆς καὶ τῆς γεύσεως δεικνύουσιν ὅτι ἐμπεριέχουσι θειοῦχος ὕλας, διὰ δὲ τοῦ χρώματος ὅπερ μεταδίδουσιν αἱ θειοῦχοι ὕλαι, τὰ ρέοντα ὕδατα εἶναι λευκά, τείνοντα ἐλαφρῶς πρὸς τὸ κιτρινωπὸν, ὡς ἐκ τῆς κατακρημνίσεως τοῦ θείου, ἡ θερμοκρασία αὐτῶν ἄμα ἐξερχομένων ἐκ τῶν σπλάγχχνων τῆς γῆς εἶναι ἀνωτέρα τῆς κοινῆς τοῦ τόπου ὥστε ἐμπεριέχουσιν ὑδρογόνον θειοῦχον (Hydrogene Sulfaré), ἀλλ' ἀπαιτοῦνται τελειότεραι ἔρευναι, καὶ διὰ καταλλήλων μέσων ἐπιστήμονικῶν. Πρὸς τοῦτοις παρατηρεῖ τις ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ρέοντων ὑδάτων, κατὰ διὰφόρους ἀποστάσεις, κηλίδας κιτρίνας, χρώματος πλησιάζοντος τὸ τοῦ ἐλαίου, ἄστινας οἱ περίεξ ἐκεῖ κατοικοῦντες διὰ βάμβακος συναζούσι μετὰ σπουδῆς πρὸς χρῆσιν θεραπευτικὴν, ὁ-

δηγούμενος εἰς τοῦτο ἐκ τῆς ἀλαν-
θαστοῦ πείρας. Ταῦτα ἀρκοῦσιν ὅπως
πέσωσιν ἕκαστον ἐπιστήμονα, ὅτι αἱ
κηλίδες αὗται εἶναι ῥητινώδους ὕλης
νάφης. Ἐκ τῶν ὑδάτων τούτων με-
τάνεγκον εἰς Βιέννην καὶ Φλωρεντίαν,
ὅπως ἡ χημεία ἐπισφραγίσῃ, ἀναλύ-
ουσα αὐτὰ, ὅσα αἱ κοινὰ αἰσθήσεις
ἀνεγνώρισαν, δυστυχῶς δὲν ἡδυνήθην
ἀκριβεῖς καὶ ἐντελεῖς ἀναλύσεις νὰ ἐ-
πιτύχω, μ' ὅλα ταῦτα αἱ ῥηθεῖσαι
ὕλαι ἐπεσθαιώθησαν, καὶ ἀνάγκη κα-
τεπίγουσα, ὅπως ἄλλαι ἀναλύσεις ἀ-
κριβέστεραι γίνωσιν, ἰδίως ἐπὶ ὑδάτων
ἅτινα πρέπει νὰ συναχθῶσιν ἐπὶ τό-
που τῆς πηγῆς, ὑπὸ ἐπιστήμονος, ὅ-
πως ἡ ἀκρίβεια τῶν ἐν αὐταῖς ἐμ-
περιχομένων ὑλῶν ἐντελῶς βεβαιωθῇ.
Συγκειμένων λοιπὸν τῶν ὑδάτων τῆς
Κυλλήνης ἰδίως ἐκ θειούχων καὶ ῥη-
τινωδῶν ὑλῶν, ἡ θεραπευτικὴ μᾶς δι-
δάσκει, ὅτι αἱ ὕλαι αὗται, ἰδίως ἐ-
κίστη, πολὺ μᾶλλον ὑπὸ τῆς φύσεως
ἀναμεμιγμέναι, ἐπενεργοῦσιν ἐπὶ τῶν
βλενωδῶν μεμβρανῶν (membrane muc-
cose) μεμβράναι δὲ βλενώδεις ὑπὸ
τὴν μορφολικὴν ἐποψίν τῆς ἱστολογίας
εἶναι τὸ δερμα τὸ ἐσωτερικὸν ἅπαν
καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ λεπτυνόμενον εἰσέρ-
χεται εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ σώματος
διὰ τῶν ἐξωτερικῶν ὁπῶν αὐτοῦ, καὶ
διὰ μὲν τοῦ στόματος σχηματίζει τὴν
ἐσωτερικὴν μεμβράνην τοῦ πεπτικοῦ
σωλήνος, καὶ ἐκεῖνην τῶν πνευμόνων, διὰ
δὲ τῆς οὐρήθρας ἐκείνην τῆς οὐροδό-
χου κύστεως κτλ.

Τὸ τοιοῦτον βλενώδες σύστημα
συγκρινόμενον πρὸς ἄλλα τοῦ σώμα-
τος συστήματα, γέμει ἀγγείων αἷμα-
τοειδῶν παντὸς εἶδους, καὶ νεύρων αἰ-
σθητικωτέρων τῶν λοιπῶν τοῦ σώ-
ματος· ἐνταυτῷ δὲ, εἰς ὅλον τὸ ἐ-
σωτερικὸν δερμα ἐκτελεῖται σπουδαία
λειτουργία, συμπληρωματικὴ τῆς τῶν
πνευμόνων δηλ. ἡ ἀποξυγόνωσις τοῦ αἵ-
ματος, πλὴν τῶν ἄλλων αὐτοῦ τοῦ δέρ-
ματος λειτουργιῶν, ὡς τῆς ἐφιδρώσεως
καὶ ἡ ἀποξυγόνωσις τοῦ αἵματος

αὕτη ἀκριβῶς ἐκτελεῖται, διότι, ὡς
προανέφερα, τὸ δερμα ἔχει τὴν αὐ-
τὴν ἱστολογικὴν κατασκευὴν, οἷαν
καὶ ἡ ἐσωτερικὴ μεμβράνα τῶν πνευμό-
νων ὅπου ἐκτελεῖται ἡ μεγάλη ἀποξυ-
γόνωσις τοῦ αἵματος.

Εἰς τοιοῦτον σύστημα βλενώδες
τοῦ σώματος καὶ τοιαύτης ἐκτάσεως
καὶ διὰ τοιούτων σπουδαιοτάτων λει-
τουργιῶν προσδιορισμένον, πᾶσα φυσι-
ολογικὴ ἀλλοίωσις, πᾶσα παρεμπόδις,
ἢ καὶ ἐν μέρει παῦσις μιᾶς τῶν λει-
τουργιῶν του, ἤθελεν ἐπιφέρει, ὡς
καὶ ἐπιφέρει, διαφόρους θαρείας καὶ
πολυπλόκους ἀσθενείας, αἵτινες κα-
ταμαστίζουσι τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ
αἵτινες, πολὺπλοκοι οὔσαι καὶ θαρεῖαι,
δυσκολώτερον ὑπείκουσιν εἰς τὰ τῆς
ἐπιστήμης φάρμακα, καὶ ὡς ἐκ τού-
του ἡ ἀλάνθαστος πρόνοια προέβλε-
ψεν ἡ ἰδία δι' αὐτάς ἐπιδαφιλεύσασα
τὰ ἱαματικά ὕδατα, ὡς εὐκρινέστε-
ρον θέλομεν ἀποδείξει προχωροῦντες εἰς
τὴν ὑπόθεσιν.

Ἄς ἐξετάσωμεν τώρα ἂν πραγμα-
τικῶς τὸ βλενώδες σύστημα ἰδίως
εἰς τὸ κλίμα μας ὑπόκειται εἰς τοι-
αύτας παθολογικὰς ἀλλοιώσεις. Τὰ
μεσημβρινὰ κλίματα, ὡς καὶ τὸ ὑψ.
ἡμῶν κατοικούμενον, παρέχουσι τὰς ἀ-
φθονωτέρας καὶ οὐσιωδესτέρας αἰτίας
αἵτινες προσβάλλουσι τὸ βλενώδες σύ-
στημα, καὶ πρῶτον τὸ εὐμετάβλητον
τῆς ἀτμοσφαιρικῆς θερμοκρασίας καθ'
ὅλας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, ἰδίως ὁ-
μως τῆς ἀνοιξέως, ὅτε ὅλοι οἱ ἱατροὶ
θεραπεύουσι τὰς περισσοτέρας καὶ θα-
ρυτέρας φλογώσεις τοῦ στήθους, ἐξ οὗ
αἱ τῶν βρόγχων καταρροαὶ τόσον
ἄφθονοι καὶ ἐπίμονοι παρ' ἡμῶν, ὥ-
στε κοινῶς χρόνιαι εἰσὶ τὸ εὐμε-
τάβλητον αὐτὸ τῆς ἀτμοσφαίρας ἐ-
πενεργοῦν ἀμέσως εἰς τὴν διαπνοὴν
καὶ κυκλοφορίαν τοῦ δερματος θαρεῖας
προσβάλλει αὐτό. Δεύτερον, ἄλλη αἰ-
τία ἐνδυναμοῦσα τὴν πρῶτην εἶναι
ὅτι τὸ κλίμα μας εἶναι μεσημβρινώ-
τερον, καὶ αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες ἐπιδρῶ-

σιν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ δέρματος ἰσχυρότερον, ὥς ἐκ τούτου καθιστῶσιν αὐτὸ ὥστε εὐκολώτερον νὰ τὸ προσβάλλωσιν αἱ ἐξωτερικαὶ ἐπὶ ῥεῖαι, ὑγρασίαι, ἤλεκτρισμός κτλ ἢ τὸ τῶν οἰκούντων τὰ βόρεια κλίματα. Αἱ αὐταὶ αἰτίαι εἰς τὸ κλίμα μας προσβάλλουσιν ἄλλοτε τὸ νευρικὸν σύστημα· τοῦτο δὲ ἀποδοτέον εἰς τὴν ἰδiosisκρασίαν ἐκάστου ἀτόμου, ἐξ οὗ διάφοροι νευραλγίαι, ἀσθμα, ἰσχυάδες, ἡμικρανίαι κτλ. καὶ αἱ νευραλγίαι αὐταὶ ἀφθονώταται καὶ ἐπίπονοι εἰσὶ παρ' ἡμῖν, καὶ τοῦτο ὄχι μόνον οἱ ἱατροὶ παρατηροῦσιν ἀλλὰ καὶ ὁ ἀπλοῦς παρατηρητής. Αἱ αὐταὶ αἰτίαι παρ' ἡμῖν —καὶ τοῦτο ἀποδοτέον πάλιν εἰς τὴν ἰδiosisκρασίαν τῶν ἀτόμων, οὐχ ἥτον καὶ εἰς τὸ σκότος ὑφ' οὗ περιβάλλεται εἰσέτι ἡ ἐπιστήμη,—ἄλλοτε προσβάλλουσι τὸ ὁρῶδες σύστημα (*membrane sierose*), ἐξ οὗ αἱ ἀρθριτικαὶ φλογώσεις, καὶ ἐπομένως καὶ ἄλλο εὐγενὲς ὄργανον προσβαλλόμενον, ἡ καρδιά, ὡς οὕσα περιβεβλημένη ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς ὑπὸ ὁρῶδων μεμβρανῶν, καὶ ἐνεκα αὐτῶν τῶν προσβολῶν καὶ παθημάτων, ἡ φύσις ἐχρηγήσεν ἡμῖν τὰ τῆς Ὑπάτης καὶ Αἰδηψοῦ λουτρά, ἅτινα ἀπέδειξεν ἡ πείρα σωτήρια. Τοῦτο δὲ τὰ ὁρῶδες σύστημα ἔθιξα, ἂν καὶ μὴ σχετιζόμενον ἀμέσως μετὰ τὰ ὕδατα τῆς Κυλλήνης, ἀλλ' ὡς παράδειγμα ἐπιβεβαιῶν τὸ ρηθὲν τοῦ Σωκράτους, καὶ σχετιζόμενον μετὰ τὰς αἰτίας αἰτίνες βλάπτουσι τὸ βλενώδες σύστημα.

Ὅπως ἔτι περισσότερον βεβαιώσω ὅτι ἐπιβλαβέσταται εἰσιν αἱ δύο ρηθεῖσαι αἰτίαι, ἥτοι τὸ εὐμετάβλητον τῆς ἀτμοσφαιρικῆς θερμοκρασίας, καὶ ἡ μεγαλειτέρα ἐπίδρασις τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπὶ τοῦ δέρματος τοῦ σώματός μας καὶ ἐπομένως τῆς πολυτίμου ὑγείας, θὰ ἀναφέρω ὅτι, ἐξασκήσας τὴν ἱατρικὴν ἐν Αἰγύπτῳ, ὅπου τὸ κλίμα ἔτι μεσημβρινώτερον τοῦ ἡμετέρου εἶναι, καὶ ὅπου τὸ εὐμετά-

βλητον τῆς ἀτμοσφαιρικῆς θερμοκρασίας πολὺ ἀνώτερον καὶ ἐπαισθητότερον ἢ παρ' ἡμῖν, παρατήρησα ποῖαν βαρύντητα δίδουσιν οἱ ἐκεῖ ἰθαγενεῖς εἰς τὴν ἀκριβῆ φυσιολογικὴν λειτουργίαν τοῦ δέρματος, διότι ὀδηγούμενοι ἐκ τῆς πείρας, συναντῶμενοι, ἀντὶ ὧς παρ' ἅπασιν τοῖς ἄλλοις λαοῖς νὰ χαίρεταινται μετὰ τὸ πῶς εἶθε, πρῶτην ἐρώτησιν ἀμοιβαίως ἀποτείνουσιν «*ιδρώσεις καλὰ;*» διότι δι' αὐτοῦ τοῦ ἰδρώτος σώζονται ἀπὸ τῆς ἐπιβλαβοῦς ἐνεργείας τῶν ρηθεῖσων αἰτιῶν.

Πρὸς τούτοις τὸ δέρμα εἶναι ἔδρα ἄλλων ἀσθενειῶν, τῶν λεγομένων δερμικῶν, ὧν καὶ αἱ αἰτίαι καὶ ἡ φύσις σχεδὸν ἄγνωστοί εἰσι, καὶ μ' ὅλας τὰς βοηθείας ἄστινας ἡ ἐπιστήμη ἔλαβεν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐκ τῆς φυσικῆς, χημείας, μικροσκοπίου, βιολογίας, δὲν δυνάμεθα ἄλλο νὰ εἰπώμεν ὡς πρὸς τὴν παθολογίαν αὐτῶν, εἰμὴ ὅτι βαρεῖται εἰσὶ καὶ ἀφθονοὶ παρ' ἡμῖν, ὡς ἐν παραδείγματι ἡ ἐλεφαντίασις, ἡ λέπρα, αἰτίνες πρὸς διάκρισιν ἄλλων ὁμοίων ὡς ἔγγιστα ἄλλων λαῶν, ὀνομάζονται ἐπιστημονικῶς *Ἐλεφαντίασις τῶν Ἑλλήνων*.

Ἀπαντες οἱ τῆς ἀρχαιότητος ἱατροὶ, ἡγουμένου τοῦ θεοῦ αὐτῶν πατρὸς, λεπτομερῶς ἐμελέτησαν τὸ ἀντικείμενον τῶν δερμικῶν νοσημάτων ἐν γένει, ἰδίως δὲ ὡς πρὸς τὴν θεραπείαν αὐτῶν ἐσύστησαν τὴν χρῆσιν τῶν λουτρῶν, ἀλλ' ἰδίως τὴν τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων, οὕτω Πλίνιος ὁ Β', ἂν καὶ λεπτομερῶς μὴ περιέγραψεν αὐτάς, συσταίνει ὅμως θερμῶς εἰς τοὺς πάσχοντας τὴν χρῆσιν τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων ὁ Ἀέτιος καὶ ἄλλοι, ἰδίως ὅμως μετὰ τοὺς Ἑλληνας καὶ Ῥωμαίους ἱατροὺς οἱ Ἀραβες Γαζή, καὶ Ἀβικένας, ἐμελέτησαν ταύτας τὰς ἀσθενείας ἐκτενέστερον καὶ λεπτομερέστερον, οὕσας παρ' αὐτοῖς συχνότερας καὶ βαρύτερας, συσταίνοντες δὲ καὶ αὐτοὶ τὴν χρῆσιν τῶν

μεταλλικῶν ὑδάτων, ἐνδεικνύουσιν ἰδίως τὰ θειούχα μεταλλικὰ ὑδάτα, μὲ παρατηρήσεις καὶ θεραπευτικὰ μέσα, ἅτινα ἐνεκρίθησαν ὡς ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων καὶ ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἰατρῶν. Ἡ ὅσον ἐνεστὶ κατὰ τὰς δυνάμεις μου τελειότερα ἀνάπτυξις τοῦ ἀντικειμένου, ἀναφορικῶς ὡς πρὸς τὰς ἀσθενείας τοῦ δέρματος, καὶ τῆς ἐνεργείας τῶν θειούχων ὑδάτων, μὲ ὑποχρεοῖ νὰ κάμω μνεῖαν καὶ περὶ τῶν χοιράδων, αἵτινες θεωροῦνται ὡς μία ἰδιαιτέρα διάθεσις (sui generis) ἀνήκουσαι εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν ἐρπητικῶν διαθέσεων (herpetisme), ἥτις ἐρπητικὴ διάθεσις ὑπόκειται εἰς διαφόρους μεταμορφώσεις, ἀλλὰ κυρίως εἰς τρεῖς, ἄλλοτε μὲν παρουσιαζομένη διὰ τῶν δερματοπαθειῶν (dermatoses), ἄλλοτε δὲ διὰ τῶν χοιράδων, καὶ ἄλλοτε διὰ τῆς φυματώσεως. Ἡ δὲ ἐπιστήμη μὴ δυναμένη νὰ ἐξηγήσῃ ὅχι μόνον τὸν συνδυασμὸν τῶν, ἀλλ' οὔτε τὴν φύσιν τοῦ δεσμοῦ ὅστις ἐνώνει αὐτὰς τὰς τρεῖς παθολογικὰς ἀλλοιώσεις, περδεέετο τὸν συνδυασμὸν τῶν, βασίζομένη εἰς τὴν κλινικὴν παρατήρησιν τῶν ὀρυκτῶν ὑδάτων, ἐξακριβώσατα ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων, ὅτι καὶ αἱ τρεῖς ἐθεραπεύοντο ὑπὸ τῶν θειούχων ὑδάτων. Ἰδίως δὲ ἐβασανίσθη ἡ ἐπιστήμη πολὺ μετὰ οὗ ἐξακριβώσῃ ὀριστικῶς τὸν σύνδεσμον καὶ συνδυασμὸν τοῦτον, διότι ἡ χοιραδικὴ διάθεσις πολλάκις ἐξ ἐπιπολαιότητος ἐθεωρεῖτο ὡς σύμπτωμα, ὡς εἶδος ἐξωτερικεύσεως τῶν τῆς λυμφατικῆς κράσεως διότι παρατηροῦντο εἰς τὰς χοιράδας, ἡ λευκότης τοῦ δέρματος, ἡ μαλθακότης τῶν μυῶνων, ὁ ἀχρωματισμὸς τῶν ἰστῶν, καὶ ἐν γένει ἡ κατάπτωσις τῶν δυνάμεων, ἅτινα κοινῶς παρατηροῦνται εἰς τὴν λυμφατικὴν κράσιν, καθὼς ἐπιπολαίως ἀλλὰ συχνὰ αἱ χοιράδες συνεχέοντο μετὰ τῆς ἀναιμίας, ἥτις ἀναιμία ἢ ἔλλειψις τῶν ἐρυθρῶν σφαιριδίων τοῦ αἵματος, παρατηρεῖται ὡς ἐπι-

φαινόμενον ἢ περιπλοκὴ καὶ εἰς τὰς χοιράδας, αἱ δὲ λυμφατικαὶ κράσεις καὶ ἀναιμίαι θεραπεύονται ὑπ' ἄλλης φύσεως ἱαματικῶν ὑδάτων, καὶ ὅχι τῶν θειούχων. Σήμερον ὅμως ἡ ἐπιστήμη, χάρις εἰς τοὺς μικρογράφους οἵτινες τοσοῦτον θαυμασιῶς καὶ λεπτομερῶς διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἐμελέτησαν τὴν ἰδιολογίαν τοῦ ἀνθρώπινου σώματος, δύναται ἀρκούντως νὰ ἐπιβεβαιώσῃ, καὶ ἐν μέρει νὰ ἐπεξηγήσῃ, τὴν παρατήρησιν τῆς Κλινικῆς τῶν ὀρυκτῶν ὑδάτων, ἐξηγοῦσα τὸν συνδυασμὸν ὡς πρὸς τὰς δερματοπαθείας, καὶ τὴν φυματώσιν τῶν βρόγχων ὡς ἀλλοιώσεις ἐδρευούσας ἐπὶ ὀργάνων ἅτινα ἔχουσι τὴν αὐτὴν μορφολογικὴν βάσιν ἱστολογίας, ὀλιγώτερον ὅμως δύναται νὰ ἐξηγήσῃ τὸν σύνδεσμον τῶν δύο τούτων μετὰ τῶν χοιράδων, αἵτινες προσβάλλουσιν ἐκτὸς τοῦ βλενώδους συστήματος, τὸ ἀδενώδες καὶ τὸ τῶν ὀστῶν σύστημα. Ἀλλ' ἐν καὶ μικρογραφικῶς δὲν δυνάμεθα εἰσέτι νὰ εἰσδύσωμεν καὶ ἐξηγήσωμεν ἀκριβῶς τοὺς συνδέσμους καὶ συνδυασμοὺς τῶν διαφόρων παθολογικῶν ἀλλοιώσεων, οὓς ἡ λογικὴ καὶ πεφωτισμένη πείρα μᾶς ὑποχρεοῖ νὰ παραδεχθῶμεν, δυνάμεθα ὅμως σήμερον μετὰ πλειστοτέρου θάρρους καὶ πεποιθήσεως ἢ οἱ προγενέστεροι ἡμῶν καταγινόμενοι καὶ μοχθοῦντες νὰ προσδοκῶμεν τὴν ἐξήγησιν πολλῶν φαινομένων, χάρις εἰς τὰ νέα, ἀλλὰ βάσιμα, ἐδραῖα, εὐκατάληπτα καὶ ἐπιστημονικὰ θεμέλια ἐφ' ὧν κτίζεται σήμερον ἡ φυσικὴ ἱστορία τῶν ὄντων. Ἐξέλιξις (évolution) ἢ μεταμόρφωσις (transformisme) βαθμιαία τῶν ὄντων εἶναι τὸ κτίριον ὑπερ οὐκ ὀλίγον προήγαγεν ὁ τὸ ἀρχικὸν σχέδιον δώσας Ἀρχιτέκτων, εἶναι ὁ δαιμόνιος νοῦς τοῦ Darwin, οὗτος αἱ μελέται καὶ τὰ πειράματα ἐπὶ τοῦ φυτικῶ καὶ ζωικῶ βασίλειου ἐκτὸς τοῦ σχεδίου, ἐπήνεγκον ἀφθόγους καὶ στερεὰς οἰκοδομησίμους ὕλας, τῇ βοηθείᾳ τῶν ἐκτεταμένων ἐμβρυ-

ολογικῶν μελετῶν καὶ ἀνακαλύψεων ἰδίως τοῦ Haecel ἐν Ἰέννη, τοῦ Κοβαλέσκι ἐν Ρωσίᾳ, καὶ τῇ ἐνισχύσει τῶν σπουδαίων ἀνακαλύψεων τῆς Γεωλογίας καὶ ἰδίως τῆς Παλαιοντολογίας, τῆς νεωτέρας ταύτης ἐπιστήμης, ἐφ' ᾧ ἐριστῶ τὴν σύντονον προσοχὴν καὶ μελέτην τῶν ὁμοεθνῶν μου ὅπως οὕτω καὶ ὁ νεώτερος Ἑλληνισμὸς ἀξιοθῇ νὰ προσενέγκῃ εἰς τὸ νέον κτίριον ὅπερ ἐγείρεται, ὕλικὸν ἄξιον τῆς καταγωγῆς του, τῆς εὐφυΐας του, καὶ τοῦ μέλλοντός του.

Ἐτι μᾶλλον πείθεταί τις εἰς τὰ λεχθέντα ἰὰν ἐξετάσῃ ὑπὸ γενικὴν ἔποψιν τὰ μέχρι σήμερον γνωστὰ ἱαματικά ὀρυκτὰ ὕδατα τοῦ πολιτισμένου κόσμου, τῶν ὑδάτων τῶν μεσημβρινῶν κλιμάτων ὄντων ὡς ἔγγιστα αὐτῆς φύσεως, καὶ ὅσον μεσημβρινότερον εἶνε τὸ κλίμα τόσον ἰσχυρότερα τὰ ὕδατα, ὡς τὰ τῆς μεσημβρινῆς Ἑλλάδος, δούλης καὶ ἐλευθέρας, τῆς Ἰταλίας τῆς μεσημβρινῆς, καὶ τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας εἶναι θειοῦχα, καὶ τὰ μὲν τῆς Ἰταλίας ἰσχυρότερα τῶν τῆς Γαλλίας, τὰ δὲ τῆς Ἑλλάδος ἰσχυρότερα τῶν τῆς Ἰταλίας. Προχωρῶν δὲ τις πρὸς τὰ βορειότερα κλίματα Ἰταλίας Γαλλίας Γερμανίας, ἀπαντᾷ ἱαματικά ὕδατα ἄλλης φύσεως, σιδηροῦχα, ἀλκαλικά ἰωδοῦχα, χρῆσιμα καὶ ἐπιτήδεια διὰ τὰς ὀργανικὰς ἀλλοιώσεις τοῦ σώματος. αἵτινες ἐπηρεάζονται ἐξ αὐτῶν τῶν βορείων κλιμάτων.

Ἐνῷ καθυποβάλλω πρὸς Ὑμᾶς, Κύριε Πρωθυπουργέ, καθ' ὅσον ἡδυνάμην ὑπὸ ἐπιστημονικὴν ἔποψιν, τὰ μεταλλικά ὕδατα τῆς Κυλλήνης, τὴν θεραπευτικὴν ἐνέργειαν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ βλενωδούς συστήματος ἐν γένει καὶ τοῦ νευρικοῦ, τὰς αἰτίας δι' ἃς ὑπὸ τὸ κλίμα ἐφ' ὃ ζῶμεν τὸ βλενωδὸς καὶ νευρικὸν σύστημα προσβάλλονται καιριώτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον, ὁρῶν δὲ δύνασθε νὰ μοι παρατηρήσητε, ποταὶ αἱ ἀποδείξεις, αἱ στατιστικαὶ, αἱ κλινικαὶ παρατηρήσεις, ὅτι τὰ ὑπ'

ἐμοῦ ἐκτεθέντα, καὶ ὑποστηριζόμενα ὀρθὰ εἰσι καὶ ὑπὸ τῆς πείρας ἐξακριβωθέντα; Εἰς ταύτην τὴν ἐμδριτῆ παρατήρησιν Ὑμῶν, ἀντ' ἐμοῦ μὴ ἔχοντος τὰ παρ' Ὑμῶν αἰτούμενα, εὐγλώττως καὶ ἡλίου φαεινότερον θὰ σὰς ἀπαντήσωσι τὰ τριακόσια ἢ τετρακόσια ἄτομα πασχούσης ἀνθρωπότητος τὰ κατ' ἔτος εἰς τὸν τόπον τῶν ἱαματικῶν ὑδάτων προσερχόμενα, ἀπέναντι τῆς ἐρημίας τοῦ μέρους, τῆς ἐλλείψεως ἀπολύτου ἀναπαύσεως, τροφῆς, τάξεως, καὶ τοῦ συωδέστερον, ἐν γνώσει ὅτι θὰ ἀποκτήσωσι τοὺς διαλείποντας πυρετούς. Τοιαύτας θυσίας πάσης κοινωνικῆς τάξεως ἀνθρώπων, δὲν δυνάμεθα ν' ἀποδώσωμεν, εἰμὴ εἰς τὴν βεβαιότητα ὅτι ὡς ἀντάλλαγμα ἀπαλλαγῆς ἐπιπυνωτέρων ἀσθενειῶν, δέον νὰ ὑποστῶσι τὰ ρηθέντα παθήματα. Οὕτω νομίζω περιττὴν πᾶσαν ἄλλην πληροφориαν, ἀφοῦ προσθέσω καὶ τὴν μεγάλην γινομένην χρῆσιν τῶν ὑδάτων τῆς Κυλλήνης πρὸς πόσιν, μεταφερομένων εἰς ἄλλας πόλεις τοῦ κράτους. Τοιοῦτος τρόπος μεταφορᾶς οἷος μέχρι σήμερον γίνεται, ἐπιφέρει τὴν ἀλλοίωσιν πολλῶν ἰδιοτήτων, ἃς ἔχουσι τὰ ὕδατα ἐν τῇ πηγῇ· ἐκθέσεις δὲ διάφοροι ἐπιστημονικαί, ἀνδρῶν καλλιεργούντων θειοῦχα ὕδατα, ἄλλων ἐθνῶν, ἰδίως τῆς Γαλλίας, πρὸς τὴν ἐν Παρίσις ἐταιρίαν τῆς ἱατρικῆς Ὑδρολογίας, βεβαιοῦσι τοῦτο. Ὁ Roubaud, π. χ. καὶ ὁ Collin, διατείνονται ὅτι ἀπαιτεῖται ἰδιαίτερα ἐργασία, ἣν λεπτομερῶς περιγράφουσιν, ὡς πρὸς τὴν πλήρωσιν τῶν φιαλῶν (embouteillage), καὶ ὡς πρὸς τὴν διατήρησιν τῶν τῆς πηγῆς ἰδιοτήτων, ἐνῷ παρ' ἡμῖν σήμερον ἡ πλήρωσις τῶν φιαλῶν γίνεται ὑπὸ τοῦ τυχόντος, καὶ χονδρεϊδέστατα.

Δευτερον, εἶναι ἐθνικωιάτη. Ἄν ὀρθὰ καὶ γνήσια ᾔναι ὅσα προανέφερον περὶ τῆς θεραπευτικῆς ἰδιότητος τῶν ἐν λόγῳ ὑδάτων, ἂν ἀληθῶς ἐνεργητικώτερα καὶ δραστηρι

ώτερα εἶναι συγκρινόμενα πρὸς ἄλλα ὅμοια ἄλλων ἐθνῶν, — καὶ περὶ τούτου μὲ ἐβεβαίωσαν περιφανεῖς ἱατροὶ τῆς Ἑσπερίας, διδάσκαλοί μου, οὐχ' ἦττον οἱ παρ' ἡμῶν εὐποληπτότεροι ἱατροί, ἐν οἷς ὁ δικαίως ἐκτιμώμενος καθηγητὴς Πρετεντέρης, πρὸς ὃν χάριτας δημοσίως ἐκφράζω διὰ τὰς εἰλικρινεῖς καὶ ἐντίμους συμβουλὰς του ἐν τῇ ἐπιχειρήσει ταύτῃ, — ἄλλοδαποὶ πάσης ἐθνικότητος, ἐκόντες ἄκοντες δὲν θὰ προσέρχωνται εἰς τὰ ἐν λόγῳ ὕδατα, ἀφοῦ ταῦτα χρησιμοποιοιθῶσι, μάλιστα ἀφοῦ καλλιεργηθῶσιν οἱ πέριξ τῶν ὑδάτων λοφίσκοι καὶ ἄλλοι τόποι, ἡ δὲ καλλιέργεια αὕτη παρ' ἡμῖν δὲν θὰ εἶναι καὶ παραγωγὸς οἰκονομικῶς καὶ δὲν θὰ διατηρεῖται ἐν γένει τάξις, ἀσφάλεια, καθαριότης ἀνάπαυσις; Δὲν θ' ἀποδείξωμεν οὕτω τοῖς ἄλλοδαποῖς, ὅτι εἴμεθα εἰλικρινεῖς μύσται τῆς ἐπιστήμης, τῆς μόνης σωτηρίας τῶν ἐθνῶν; Δὲν θὰ τοὺς πείσωμεν, ὅτι αἱ ἀνήκουστοι καὶ παντοσείδεις φρικταὶ θυσίαι τῶν πατέρων μας, ὑπ' αὐτῶν τῶν ἄλλοδαπῶν ἐξυμνηθεῖσαι, βραδέως νὰ μὲν, ὡς τοῦτο ἐγκεῖται ἐν τῇ φύσει, θὰ ἐπιφέρουν ὅμως ἀγλαοὺς καρπούς; Δὲν θὰ ὠφεληθῶμεν οἰκονομικῶς βοηθούμενοι ὑπὸ τοῦ ὀραίου, συγκεκριαμένου καὶ τερπνοῦ κλίματός μας;

Περαινῶν τὸ θέμα τοῦτο ἐν συνόψει, Σὲ, ὑπενηθυμίζω, ὅτι ὅπως ἐπιτευχθῇ τὸ ἔργον τοῦτο, καθυποβάλλω δύο ἀναφοράς πρὸς τὴν Ἑθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν, τὴν μὲν τυπωθεῖσαν κατὰ διαταγὴν τῆς Βουλῆς, τὴν δὲ, συμπληρωματικὴν τῆς πρώτης, κατατεθεῖσαν εἰς τὸ Προεδρεῖον τῆς Βουλῆς, ὑπὸ τοῦ ἀξιοτίμου συμπολίτου μου Βουλευτοῦ Κερκύρας Γ. Πολυλά, ἐν αἷς ὑπόσχομαι 1ον. ὁ ἴδιος προσωπικῶς ν' ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἔργου ἐπὶ τόπου. 2ον. Νὰ ἐξοδεύσῃ ἀμέσως καὶ συγχρόνως πρὸς κατασκευὴν καταστήματος ἐκ δέκα λουτήρων μαρμαρίνων, δι' οἰκοδομὴν ξενωνος, διὰ καλλιέργειαν τῶν πέριξ γαιῶν, καὶ ἐπομένως ἀ-

ποξήρανσιν τῶν ἐκεῖ ἐλῶν, φράγμα ἐκὰτον πεντήκοντα χιλιάδας· 3ον. Νὰ καταθέσῃ ὡς ἐγγύησιν πρὸς τὸ δημόσιον ὅτι θὰ ἐκτελέσῃ τὰ ἀνωτέρω εἰς τὴν ἐν Ζακύνθῳ Ἴονικὴν Τράπεζαν εἰκοσι χιλιάδας φράγκων ὑπὸ ὅρους καὶ συμφωνίας, ὧν τὰ καθέκαστα ἐλέπετε εἰς τὰς ρηθείσας δύο ἀναφοράς μου.

Ἀφίνων εἰς τὴν κρίσιν τὴν Ἑμετέραν καὶ τὴν τῆς Κυβερνήσεως ἥς προῖστασθε, ν' ἀποφασίσθετε τὸ συμφερότερον, ὑποβάλλω Ἑμῖν πρὸς τοῦτοίς, ὅτι, ἐπειδὴ ἡ Κυβέρνησις δύναται νὰ κρίνῃ σκόπιμον ὅπως τὰ ἐν λόγῳ ὕδατα χρησιμοποιοιθῶσι δι' ἐξόδων τοῦ δημοσίου, ὡς ὁ ἀξιότιμος Βουλευτὴς Κυρ. Τρικύπης ἐπανεὶλημμένως μοι παρετήρησεν ὅτι οὕτω καλλίτερον συμφέρει, πρόθυμος εἰμὶ ν' ἀφοσιωθῶ καὶ εἰς τοῦτο, ἂν μὲ νομίσθετε κατάλληλον.

Ἐκείνο ἐν γένει δι' ὃ δέομαι καὶ παρακαλῶ Ἑμᾶς ὡς καὶ ἡ διττῶς τάλαιπωρομένη ἀνθρωπότης ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ νόμου καὶ τῆς ἀκηδίας ἡμῶν, ἵνα μῆτι ἄλλο εἶπω, εἶναι ὅπως τὸ ζήτημα καὶ ἀντικείμενον τοῦτο διὰ τῆς ὀξυδερκειᾶς σας ἐκτεθῇ, συζητηθῇ, καὶ διεκπεραιωθῇ ὑπεράνω τῶν πολιτικῶν παθῶν καὶ προσωπικῶν συμφερόντων, ὅπως τὸ ἐπιόν ἔτος δυνηθῇ ἡ πάσχουσα ἀνθρωπότης ἀνέτως νὰ προσέρχηται εἰς τὰ πολύτιμα μεταλλικὰ ὕδατα τῆς Κυλλήνης.

Ἐν Κερκύρᾳ τῇ 4 Ἀπριλίου 1877

Σ. Γ. ΣΟΚΟΛΗΣ

(ἱατρός)